

kot nepristnih. To velja tudi o naših čustvih in stremljenjih. Žalost, ki jo doživim pri gledanju kake drame v gledališču, je ravno tako pristna, kakor ona, ki jo doživim doma v rodbini. Nepristna žalost je žalost v spominu, v domišljiji.

Če bi predočevali doživljaji predmete v smislu Vebrovega predočevanja, bi moralo biti možno doživeti nepristen doživljaj (n. pr. predstavo), tudi če nisem nikdar doživel dotičnega doživljaja pristno, saj je predočevalno razmerje v obeh primerih (pri pristnih kakor pri nepristnih predstavah) isto: brezčasno-aprijorno, vseskozi neempirično. Izkušnja pa uči, da česar nisem nikdar pristno doživel, tega mi tudi nobena nepristna predstava predočevati ne more. Iz tega pa sledi, da je pristni doživljaj neprimerno različen od nepristnega, različen ne samo po deju, ampak tudi po bistvu vsebine.

S tem izsledkom je pa izpodkopen temelj predmetni teoriji.

Dr. Alfr. Šerko.

France Bevk: *Pesmi*. Opremil Fran Kralj. Gorica 1921. Tiskala tiskarna «Tiskovnega društva» v Kranju.

Ko sem vzel pričujočo zbirko v roke, sem se spomnil Doma in Sveta iz let 1914—1918, ko se je pod okriljem dr. Iz. Cankarja pojavila nova pesniška struja in se s krepkim nastopom kmalu uveljavila. Proizvodi teh pesnikov so očitovali sočnost, klenost in lapidarnost oblike in podčrtavanje miselnosti, kar je napravilo vtis svežosti in pomlajenosti.

Toda to hotenje po lapidarnosti izraza je postalo slednjič več ali manj iskano, poudarjanje miselnosti pa se je često uveljavilo na škodo resničnemu dožitju in vsa pesem je bila le metafora za vsiljeno misel.

Tej nevarnosti se je precej izognil Bevk, ki je zdaj izbral svoje pesmi v lično knjižico, kateri pa se vidi, da so mu pri sestavljanju kumovali različni pre-natančni mentorji.

Zbirka je razdeljena v pet nejasno občrtanih oddelkov, skozi katere se vleče kot rdeča nit povest iskajočih se src.

Uvodna — vsaj tak vtis ima čitatelj — «Pipico kadim» brez dvoma ne spada v to zbirko, ker docela nasprotuje pesnikovemu življenskemu naziranju, ki sta mu dekadentstvo in prenasičenost tuja, in preveč spominja na trudno gesto zehajočih kavarniških poetov.

A vse drugačen vtis napravi naslednja pesem «V polju», ki je sicer ne odlikuje kako povsem novo in močno dožitje, a nas vendar ogreje in vzbudi nameravano občutje. Tej sorodne so na primer tudi «Med rožami», «Pred viharjem», «Mak»..., ki se mi zde posebno značilne za Bevkovo mehkočutno naravo, ki je bolj vzprejemljiva kot pa idejno oblikujoča, kar potrjujejo mnogo-tere lične impresije, izmed katerih opozarjam posebno na uspeli «Vas na križu» in «Metež».

Doba velike vojne, ki je še tako vase zapredenega lirika priklicala iz zasnjanih pokrajin, je tudi Bevku narekovala nekaj pesmi, ki kajpada ne grme v železnih ritmih in tudi ne valujejo v dinamiki veletokov, dasi je pesnik že preje poskušal ubrati socialni ton (Tolminska pomlad), a je zapustil le remi-scence na Župančičevo Dumo, ki jih ni prost tudi v «Jutru v Brdih». Groza po-gašenega evropskega požara pa se pri njem izraža v odličnih kakor dahnjenih interieurjih, v katerih je zgoščena zadržana bol in tiha trpkost, kakršne je pri nas ustvaril samo še Gradnik v «Padajočih zvezdah».

Tu mislim predvsem na «Pomladno pesem», «Na maršu», «Motiv» (pri katerem motijo narejeni verzi in «polne bučelic šumele» in nerodni «rada te imela»), «Vojna nevesta» in «V noči».

Vzporedno s temi bi uvrstil njegove erotične pesmi, katerim daje poseben čar neka izrazita formalna umirjenost, ki pa je le fino prosojno ogrinjalo, razprostrto nad škrlatnimi zublji trgajočega se srca. Ta tišina čudovito veje iz «Bolesti», «Najine žalosti» in «Verza». V «Prvem hipu ljubezni» in «Prebujenju» pa je doživetje tako silno in poglobljeno, da je v teh par stihih utesnjen za rodek cele drame.

Višek čustvene jakosti in narodni pesmi sorodne priprostosti forme pa očitujeta «Zapuščena» in «Roža Marija», ki sta vredni, da prideta v kak zbornik slovenske moderne lirike; posebno zanimiva je zadnja, v kateri je najprikladneje dobila izraza pesnikova čisto slovenska pasivnost, v katero se zateče pred viharji zunanjega sveta in je obenem molitev pesnika katolika.

Brez škode bi pa lahko izostale — kot že omenjeno — «Pipico kadim», «Otrok poslušaj», «Maj», «Skrivnostno pismo», «Pismo», «Jutro» in «Zimska silhueta», katere bi mnogo bolj upravičeno nadomestil z nekaterimi, po raznih letnikih Doma in Sveta priobčenimi, seveda nekoliko predelanimi pesmimi, n. pr. «Bela smrt I», «Jesen», «Park», «Koča na samoti», «Osivela mladost», «Blodnje», «Sirota», «Dež», «Njen god», «V vrtu» in «V zapuščeni».

Lično opremljeni knjigi so pridejane F. Kraljeve slike. Toda tu naj pripomnim, da vsake — pa najsi še tako samostojno zamišljene ilustracije — prav občutno motijo. V tej knjigi pa še tembolj, ker vidimo združene umetnine dveh tako različnih oznanjevalcev življenja kot sta F. Kralj in Bevk.

Dočim sta za Bevkove pesmi značilni neka topla barvitost in nihajoče občutje, pa vidi F. Kralj povsod le linijo, ostro začrtano misel, in je mnogo bližji Lovrenčiču, dočim bi našel Bevk sorodnejšega interpreta v Jakacu.

Tako je n. pr. ilustracija k «Med rožami» ponesrečena, ker je popolnoma nasprotna občutju, ki veje iz imenovane pesmi.

Vesel pa sem bil slike na «Zapuščeno»; prapreprostost te pesmi je dobila v Kraljevih primitivističnih linijah skladno odmevajoč izraz. *Miran Jarc.*

M. Begović: Dunja v kovčegu. St. Kugli. Zagreb 1921. 220 str.

Desetletna Rodjena tam nekje v dalmatinskem Zagorju se je zaljubila v triindvajsetletnega dijaka Dušana. Dušan pa je šel na visoke šole. Ob slovesu je poljubil Rodjeno na nedolžna usta, poljubil napol v šali, napol v zdravem nagonu krepkega mladeniča, slutečega v otroku več kakor otroka. «Moja, moja, moja Rodjena!» je drhtel in jo poljubljal. In ona «je samo prebacila glavu preko njegove ruke, zatvorila oči, otprla usne in pustila, da je cjeliva.» Nazadnje ji je dejal: «Rodjena, hočeš li zaboraviti svoga Dušana?» Tako je vzel s seboj vso njeno ljubezen, ves njen mir.

Sedem let ga je čakala, verovala vanj, skrivala, branila in hranila zanj svoje srce, polno opojnih sanj, in svoje devištvu, polno čudnega koprnenja in nemira. Nikogar ni marala, vsem se je umikala, z vsemi mislimi je bila le pri Dušanu in je bila zanj kakor dišeča kutina (dunja) med perilom v kovčegu.

Dušan v tujini ni mislil nanjo, marveč je po mili volji lahkomiselno osipal dekliško cvetje, kjerkoli je hodil, na Dunaju pa se je resno zagledal v koncertno pevko Kristino in se zares zaročil z njo.

Kot došolan arhitekt in mož tridesetih let je prišel čez sedem let domov.

Z Rodjeno sta začela plesti romantično ljubezen, tajno in bojazno, sladkih bolesti in vročega nepočakanja polno.

Rodjena je živela do zdaj v neki omotici, v neki notranji zagledanosti in razmišljenosti, — zdaj pa je zakoprnela z vso svojo silno čuvstvenostjo.